

Илија ПСАЛТИРОВ

РЕФОРМИТЕ, МАКЕДОНИЈА И ЕУ

Зачленувањето на Македонија во Европската унија е национален приоритет за кој согласност има меѓу сите политички субјекти во земјата.

Но, дали ова е само декларативно или навистина се преземаат потребните акции за приближување кон Унијата? Имаме ли доволно знаење и умеење, имаме ли лидери кои ќе понудат вистински решенија за вистинските проблеми, имаме ли искрена желба да изградиме европска Македонија? Низа прашања кои бараат одговори без одлагање.

Експресното одговарање на Прашалникот, кој ни го подготви Унијата, е можеби доказ дека кога сакаме можеме да го направиме нужното. Иако јавноста не беше запозната со одговорите на прашањата, сепак може да се каже дека како држава направивме чекор напред. Она што сите без исклучок треба да го сфатиме е тоа дека хартијата трпи сè, но најважно е да се фатиме за работа и да спроведеме вистински реформи, кои ќе ни ја извлечат државата од кризата во која одамна е западната. Одговорите дадени на Прашалникот нема сигурно да ни ја отворат вратата на Унијата. Таа врата ќе ја отвориме само доколку искрено му се посветиме на развојот на нашата земја, искористувајќи ги севкупните човечки потенцијали кои ги поседуваме.

Оваа наша мала држава има потенцијал да стане најпросперитетна држава не само на Балканот, туку и пошироко, затоа што тоа ѝ го овозможува, пред сè, геостратешката позиција, но и

фактот што по затворањето на многу горливи политички прашања, конечно ќе мора да му се посветиме и на решавањето на економските и на социјалните проблеми, што секако дава позитивни очекувања за иднината на Македонија. Обидите да се прават некакви си реформи, досега во најголема мера се покажаа како неуспешни или релативно успешни. Нам ни требаат силни реформи, кои најчесто знаат да бидат и болни, но со кои на долг рок ќе се остварат позитивни резултати и тие ќе доведат до севкупен развој на државата. Каде, зошто и какви реформи се потребни?

Реформи се потребни во многу сфери на општествено делување како, на пример, во јавната администрација, во судството, во здравството, во сферата на економијата и социјалата итн. Во овој текст акцент ќе биде ставен само на некои од спомнатите реформи.

Реформата на јавната администрација има цел да го подигне нејзиното ниво на организација, структурата и процесите, со цел да овозможи квалитетен развој на демократско општество и пазарна економија. Затоа е предвидено Македонија да има мала, професионализирана и ефикасна администрација, која ќе може да се справи со предизвиците кои ги носат актуелниот момент и иднината. Постојат две основни и главни причини поради кои е неопходна реформата на јавната администрација. Првата е "надворешна", а втората "внатрешна". Првата се однесува на неопходноста од спроведувањето на оваа реформа, поради условите кои ѝ се наложуваат на Македонија од страна на Европската унија, Светска банка и Меѓународниот монетарен фонд,

доколку сакаме да бидеме дел од европските и од светските политички и економски интеграции. А втората причина се однесува на потребата да имаме јавна администрација, која ќе им служи на сите македонски граѓани подеднакво. Но, исто така, таа реформа е потребна затоа што без нејзино успешно спроведување го доведуваме во прашање и спроведувањето на сите други реформи во државата, социјални, економски, политички итн. Јавната администрација е еден од столбовите на секоја држава и затоа е потребно да сфатиме дека без модерна и европски скроена администрација само ќе го одолговаме процесот на севкупен развој на македонското општество и процесот на интегрирање во Европската унија.

Реформите во судството, пак, треба да донесат многу побрзо и поефикасно решавање на судските спорови. Ова не е важно само за нашите граѓани, туку и за странските инвеститори, зашто со тоа ќе им дадеме сигурност да инвестираат во Македонија, со што, пак, ќе се овозможи отворање нови работни места и ќе се поттикне економскиот развој. Држава која не може да понуди правна заштита на бизнисот, не може да очекува дека некој од страна ќе вложи средства во нејзината економија, земајќи го на себе целиот ризик за вложувањата кои би ги направил. Затоа и ЕУ инсистира на владеење на правото, почитување на законите и брзо разрешување на судските спорови.

Реформите во економската сфера се исклучително важни за подобрување на макроекономската слика на државата. На пример, капи-

талните инвестиции кои државата треба, а не ги прави преку Буџетот, се неопходни за позабрзан економски развој. Тоа подразбира изградба на нова и подобрување на постојната инфраструктура (патишта, железница...), со што ќе се овозможи полесна комуникација меѓу луѓето и стопанските субјекти. Легализацијата на сивата економија, која зафаќа голем дел од нашата економија, исто така, ќе придонесе за подобрување на севкупните економски состојби, иако тука не смее да се заборави и социјалниот аспект. Ако се има предвид дека сите тие луѓе кои денес се занимаваат со нерегистриран бизнис, легално ќе го пријават своето вработување и ќе почнат да плаќаат даноци, со што, пак, ќе се полни Буџетот, а тие пари повторно би се искористиле за инвестиции или за реформи, кои ќе донесат дополнителен развој, веднаш се гледа зошто такви мерки се неопходни. Казнувањето на нелегалните бизниси не значи априори дека е најправилната мерка. Напротив, државата е таа која мора да најде начин и да обезбеди услови за легализирање на тие бизниси, преку низа бенефиции кои во првите години од своето легално работење би ги добиле тие фирми или поединци.

Секако дека има уште многу поттеми кои можат да се анализираат во контекст на она што е тема на овој текст, но едно е важно да се потенцира: Што и да правиме, какви реформи и да преземеме тоа, пред сè, треба да го направиме заради нашата држава, заради нас самите, заради нашата и иднината на поколенијата кои доаѓаат, а не само заради императивот да станеме дел од ЕУ. ●